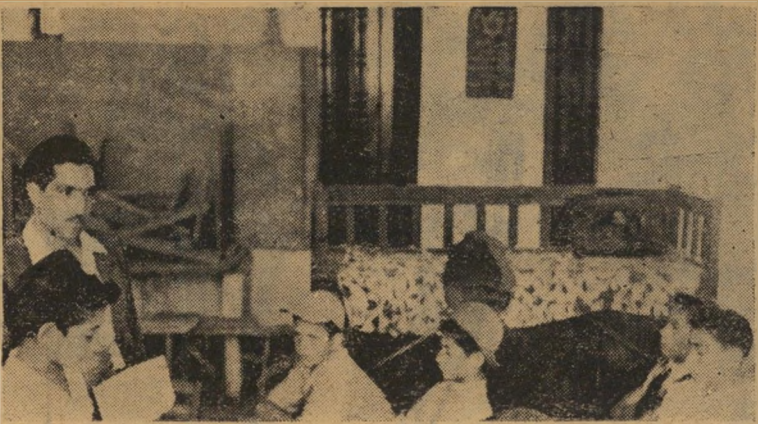

שתי תמונות — סיפור אחד. מימין: כיתה דתית במעברת תלמידות, הולמדת בבית-כנסת מחוסר מקום אחר. משמאל: כיתה במעברת נחלת יהודה. עד כה פסקה המיועד לשניים, וישבים שלושה תלמידים.

הקש ששבר את גב המורה

שעה שבעי ספר רבים שרורים במבוכה ואי סדרים בגלל חוסר מורים, הוזנבו תורים ארוכים בלשכות משרד החינוך של מורים שלא הוחזרו לעבודה.

מורות אחדות קיבלו הודעה טלגרפית לשוב לעבודה בדיוק ערב התחלת הלימודים. בבית ספר פרישמן, תל-אביב ביקש המנהל מתלמידת סמינר המורים שתואיל ללמד באחת הכיתות עד שיקבל מורה. באותה כיתה למדה אחותה הצעירה יותר של "המורה". תלמידים ששאלו את מורתם מלפני שנה אם היא תמשיך ללמד גם השנה תמחו לש" מוע את התשובה: "אינני יודעת". בשבילם היתה זו הפתעה גדולה: הם האמינו כי המורה יודעת את הכל.

בסופו של דבר, הוחזר רוב המפוטרים. אולם בירושלים התעוררה בעיה מיוחדת. אחרי הצמצומים, התברר כי "נחשכו" 121 מורים. מאחר שהיו אלה כולם מורים מוסר מכים, בעלי חוק, לא יכול היה משרד החינוך לפטרם. נוסף לזה, היו דרושים לו מורים רבים מחוץ לירושלים. ועדה מיוחדת של משרד החינוך ומרכז המורים ביקרה כל מקרה הצביה אותו למקום הוראה חדש — בעיקר בשובים חקלאים מרוחקים. המורים התמרו. משרד החינוך הודיע כי יראה כל סירור לעבור למקום החדש כהתפטרות.

בשביל המורים היתה זו עוד פגיעה באמונה שתפקידם הוא תפקיד העומד מעל סיכסוכים וחשבונות קטנוניים.

מורה אחת מאזכרים המחזיקים בידיהם את חינוך החרות הבאים. הם אינם רק מלמדים קרוא וכתוב. בהם תלוייה מידה ההצנחה או אי-ההצנחה של הילד להסתגל לחיים המבוהרים.

אין במדינה כולה תפקיד חשוב מתפקידו של המורה. הוא אומנם מקבל את משכורתו מהמדינה — אולם אין הוא פקיד. כי תפקידו לא רק לשרת את הקהל; תפקידו לעצב את דמית המדינה של מחר. לילדים רבים חשוב המורה גם מן ההוראה; השפעתו עליהם עולה על כל השפעה אחרת. בשבילם הוא דוגמה חיה. חינוך של הערכה מפיו מספיק לרובם את הילד לשיא האושר. בדברים גדולים וקטנים, רוחו של המורה היא הקובעת מה תהיה דמותו של התלמיד.

בדרך כלל, יודעים המורים להעריך יפה את האחריות הגדולה המוטלת עליהם. אולם בשנה האחרונה נראה כי איש בלעדס אינו יודע לעשות זאת. באופן שיטתי כמעט, נע" שים נסיגות לפגוע ברוח חינונית זו.

הפרשה הראשונה החלה עוד לפני שנת הלימודים. מתוך חשבו שמיווג בתי הספר וצמצום שעות ההוראה יהפוך מורים רבים למיותרים, שלח משרד חינוך 2200 מכתבי פטורים למורים. מתוך-אלה היו 500 פטורים סופיים, מטעמים פדגוגיים. היתר היו פטורים על תנאי — אם יהיה צורך בהם בהתחלת הלימודים, ייקראו שוב ללמד.

כבר אז היה ברור למשרד החינוך כי יהיה צורך במספר ניכר של המורים המפוטרים. אולם לא היה ברור לו עדיין בכמה. גם לאחר שנפתחו בתי הספר לא יכול היה המשרד לענות למפוטרים אם יש צורך בהם או לא.

הקורבן האמיתי - עתיד האומה

אולם הקרבן האמיתי בכל הפרשה העגומה אינו המורה. הוראה משכורתו מקוצצת ואמונו נפגע. ואף גם לא התלמיד הנדחק מדי בוקר או צהריים לכיתה הצפופה. הקרבן האמיתי הוא עתיד האומה. רק בשילדים אלה יגדלו ויעזבו את בית הספר אפשר יהיה להעריך את הנזק שנגרם עליידי התפיסה החדשה כי לימודים הם מצרך שאפשר לקצץ בו, כמו מנות מזון בצנע.

הד. יורגש בכל מקום: בסדנאות, במעבדות, בצבא, במשרדים ובשדות. ישראל אמנם לא יהיה עם של אנאלפבתים — אולם הוא גם לא יהיה עם המסוגל להעמיד את ידיעותיו במקום מספר אוכלוסיו.

הדיבורים על מצב כלכלי קשה, מדינה עניה, אינם יכולים להיות תרוע. אפשר לקצץ בכל שאר ההוצאות: בהקמת בנייני פאר במכוניות פרטיות, במנגנון — אך לא בדבר אשר יקבע אם מחר תיטמע המדינה בים הבורות המנוונת שמטביה או אם תהיה מרכז התרבות והכשרון הטכני שיהווה דוגמה למרחב כולו. חינוך הוא חשוב גם מתוכניות הפיתוח הגדולות — ואולי אפילו מרכישת תותחים. כי שלחמת העצמאות הוכיחה זאת בלי ספק: מוטב חייל בעל הכרה ותרבות המצוייד בסטנים מאשר בור שהולבש מדים נוצצים ויושב ליד הגה של טנק חריש ובשוכלל.

נער זה לומד בבית-ספר קטן ועזוב במעברת זר נונה. מחר יקבע הוא את דמות המדינה.

נער זה לומד בתל-אביב. גם לנכיו נשאתה השאדה: איזה מין אורה יהיה כשיגדל.